

United States Holocaust Memorial Museum
Oral History Interview
Romania Documentation Project

Numele și prenumele interviuatului: Nicolae Gheorghe Batâr

Data nașterii: 1925

Locul nașterii: Onișcani, Republica Moldova

Rola interviului: RG-50.572.0170.01.01

Data interviului: 14 iunie 2010

Nicolae Gheorghe Batâr este născut în anul **1925** în satul **Onișcani** și a fost interviuat cu privire la acțiunile împotriva evreilor care au avut loc în localitatea sa, la începutul celui de-al Doilea Război Mondial.

Nicolae Gheorghe Batâr relatează despre o coloană de circa **20 de evrei**, atât de la el din sat, cât și din alte localități, evrei care au fost duși în **tranșee** săpate în timpul războiului și **împușcați**. Evreii erau păziți de **jandarmi români**. Nicolae Batâr a fost **martor ocular** la cele relatate despre acest eveniment. El își amintește și nominalizează câțiva evrei din sat omorâți, respectiv: Șmil, Ita, dar și consăteni implicați precum Ioan Balercă, Ion Grecu. De asemenea, spune că a auzit în sat că alți oameni îi dezbrăcau pe evreii omorâți și le luau lucrurile.

El mai spune că în localitatea sa au fost cuziști înainte de război.

[1]:00:00:00 - [1]:18:13:10

Q: Spuneți-mi, vă rog, numele de familie și prenumele.

A: Cum ?

Q: Numele de familie și prenumele, spuneți-mi.

A: Acum ?

Q: Da.

A: **Batâr Nicolae Gheorghe.**

Q: Din ce an sunteți născut ?

A: **1925.**

Q: Și unde v-ați născut ?

A: Poftim ?

Q: Unde v-ați născut ?

A: Aici, numai nu în casa asta, a fost altă casă.

Q: În satul **Onișcani** ?

A: Onișcani.

Q: Câteva săptămâni în urmă noi am fost acasă, aici ...

A: Ați fost.

Q: Și ne-ați povestit despre ce ați văzut în anul **1941**, despre ce s-a întâmplat cu evreii.

A: D'apoi îmi pare că am spus atunci, că eu atunci eram la ...

Q: Deci noi am venit ca să vă rugăm să ne mai povestiți, să vă amintiți din nou.

A: Da. Atunci eram la vârsta de **16 ani** și eram cu băieții pe câmp, acolo, într-o duminică. Și venind în sat, de acum încoace, noi câți băieți eram acolo, niște soldați scotea pe jidani în stroi, de acum de vale.

Q: Dar de unde îi scotea ?

A: Din sat.

Q: Aha, îi scoteau din sat.

A: Au fost și din sat, au fost și străini, erau fugiți de pe la Bălți, nu mai țin eu minte câți și cum era familia, și noi ne-am întors și noi cu dânșii, ne-am dus până la, cum îi zicem noi, valea asta la noi, **Cula**. Acolo erau tranșee din acelea mari, de doi metri de adânci și de patru late și i-au vârât în tranșeul acela și au început a trage în ei, și eu, când au început a trage în ei, am fugit tocmai, peste deal înapoi am fugit. Și apoi am șezut pe aici pe aproape de sat și apoi când s-au întors înapoi soldații aceia, s-au întâlnit, un căpitan mergea călare pe un cal, și s-au întâlnit soldații aceia. Și îi întreabă de unde vin, dar soldații aceia au spus că au fost și au împușcat jidani. Dar căpitanul acela: „măi, v-ați umplut de păcate, măi”. Dar ei zice: „dacă așa a fost ordinul, soldatul e soldat”. Și atât am văzut.

Q: Deci mata prima dată pe dânșii i-ai văzut coloană la margine de sat sau în sat încă?

A: La marginea satului, la marginea satului.

Q: La marginea satului.

A: Da, da. Ieșise din sat.

Q: Și câți erau în coloana aceea ?

A: Ei, de unde pot să știu câți erau ? Erau și mai bătrâni, erau și mai tineri.

Q: Erau și copii printre dânșii sau nu ?

A: Îmi pare că erau, chiar copii mititei nu mai erau, dar tot de tinerei, așa cam de vârsta mea cum eram pe atunci. Ei, jidanii, au fost în sat aici mulți, se ocupau cu croitoria, că atunci nu erau haine gata ca acum, cumpărau oamenii material și coseau ei, făceau haine.

Q: Și mata i-ai cunoscut pe cineva din coloană ?

A: Apoi era la noi un moșneag bătrân, tot croitor era, îi spunea **Șmil**, și el se purta cu barbă, și a avut un fecior, feciorul lui a dovedit și a fugit. Și după ce s-a terminat războiul, jidanii s-au

mai tras înapoi de prin Rusia, de unde au fugit ei, și a trăit în sat aici feciorul lui. Pe feciorul lui îl chema Herșcu, îi spunea.

Q: Dar mata l-ai văzut pe Șmil acolo în coloană era ?

A: L-am văzut, da. Și am văzut-o pe o jidaucă bătrână cum a luat-o în spinare un om de la noi din sat, că nu se putea coborî din car, că au dus-o cu carul acolo. Și a luat-o în spinare și s-a dus și a trântit-o în tranșeul acela pe jidauca aceea.

Q: Mata de acum asta la groapă ai văzut cum acolo ?

A: Da, da.

Q: Dar cum o chema pe evreica aceea ?

A: **Ita** o chema, dar fiică-sa a lucrat doctoreasă în Călărași, am uitat cum îi spune ei. Apoi care om chica la dânsa cu familia apoi, la dânsa nu se mai, nu mai era viu omul acela.

Q: Dar de unde știi mata despre așa întâmplare ?

A: Cum de unde, tot satul știe. Am uitat cum îi spunea ei, jidaucii aceleia.

Q: Dar cine era omul care ai spus că a dat-o în groapă pe ?

A: **Ioan Balercă.**

Q: Ioan Balercă.

A: Da, Balercă Ioan.

Q: Dar bătrâna asta, Ita, tot a venit pe jos cu coloana sau ?

A: Ea din urma coloanei, dar a adus-o cu carul, că nu putea, ea nu a putut să meargă pe jos.

Q: Și cine a adus-o cu carul pe dânsa ?

A: D'apoi oamenii aceia nu mai sunt în ziua de azi, dar familia lui Grecu era, familia, **Ion Grecu.**

Q: Ion Grecu era cu carul ?

A: Da.

Q: Și era numai bătrâna asta, Ita, în car sau mai erau și alții ?

A: Numai ea, numai ea, ceilalți pe jos au mers.

Q: Dar cam câți erau în coloană, erau 10, 20, 100 sau aproximativ ?

A: Da', nu pot să spun eu cam câți, că **vreo 20** poate, să fi fost mai mulți, nu pot să-i probesc. Și apoi în celălalt rând m-ați întrebat fiindcă eu am spus că au venit și le-au strâns oasele de mult de acum, feciorul lui Șmil i-a strâns. Și mi-am adus aminte după cum lucram eu în colhoz, în colhoz, apoi asta a fost prin anul [19]60 și [19]70, între ăștia ani i-a strâns oasele de aici.

Q: În [19]60-[19]70 ?

A: Da.

Q: Coloana asta care mata ai văzut-o din sat, cine o ducea pe dânsa, cu ce fel de pază era coloana ?

A: Soldați.

Q: Din care armată ?

A: Români.

Q: Așa. Și câți soldați erau acolo ?

A: Erau trei soldați. Ce, trebuia mai mulți ?

Q: De la unde v-ați întâlnit voi cu dâșii, cu coloana, până la groapa aceea, cam ce distanță ați mers voi ?

A: Iaca, când apuci pe partea asta, de aici, mai la vale oleacă, tot pe acesta drum, numai nu era așa atunci.

Q: Și cam câți metri, kilometri, cam la ce distanță este de la sat ?

A: Vreo jumătate de kilometru, iaca aici, nu e departe.

Q: Jumătate de kilometru de sta ?

A: Da, da.

Q: Dar atunci tot așa era sau marginea satului era mai încolo ?

A: Tot așa, că noi suntem la margine de când m-am trezit eu.

Q: Și când a ajuns coloana acolo la groapă, ce s-a întâmplat, iaca, mai departe ?

Cum anume s-a întâmplat totul ?

A: Cum, i-au vârat în tranșeul acela, i-au pus movilă și de pe malul celălalt au început a trage în ei, și eu când au început a trage, am fugit, am fugit, am trecut dealul înapoi.

Q: Când pe dâșii i-au dat în tranșeu i-au pus să se dezbrace de haine sau i-au dat îmbrăcați așa ?

A: Îmbrăcați, cum au fost ei.

Q: Și i-au dat pe toți odată sau în grupe îi dădea înăuntru ?

A: Dar nu, pe toți i-au pus acolo grămadă.

Q: Dar soldații unde stăteau ?

A: Pe mal.

Q: Toți soldații de aceeași parte sau din părți diferite ?

A: Dintr-o parte numai erau soldații.

Q: Toți trei stăteau de o parte ?

A: Cum ?

Q: Toți trei stăteau de o parte ?

A: Da, da, da, da.

Q: Și ei din ce fel de armă împușcau în dâșii ?

A: În limba rusă: rucinoi pulimiot, pușcă mitralieră la români se spunea.

Q: Și aveau numai o singură mitralieră de asta sau erau mai multe ?

A: Numai una îmi pare, dar ceilalți cred că aveau câte o armă, nu am mai băgat de seamă, dar numai cu aceea au tras.

Q: Și a tras unul singur sau ei trăgeau toți, împușcau ?

A: Eu spun că eu mai departe nu am văzut, că am fugit, când au început a trage eu m-am speriat și am fugit, am rupt-o la fugă.

Q: Dar mata de la ce distanță ai văzut toată asta ?

A: Ei, eram așa la vreo zece metri, acolo aproape.

Q: Mata de acolo de la distanța aceea puteai să vezi ce este în groapă ?

A: Nu, nu, nu.

Q: Nu vedeai.

A: Nu.

Q: Dar de auzit auzeai ceva ?

A: Da.

Q: Și ce se auzea ?

A: Ce auzeai, gemete, nu știi cum se sperie oamenii cum e ? Răcnete.

Q: Dar data trecută mata spuneai că cineva din evrei spunea că să îl împuște mai repede.

A: Cum ?

Q: Data trecută ne-ai povestit că unul dintre evreii aceia, din băietani, spunea că a zis că să-l împuște: „împușcați-mă mai repede!”

A: Da, da, unul cică a strigat, a suduit de Dumnezeu: „trageți!”, adică să-l împuște mai repede, să nu vadă ce se petrece acolo.

Q: Dar mata știai de la alții sau chiar ai auzit singur cum spunea ?

A: De acum alții mi-a mai spus.

Q: Asta v-a povestit cineva ?

A: Da. Eu spun, că am fugit, când au început a trage eu am fugit.

Q: Dar după ce ai fugit mata încă se mai auzeau împușcături ?

A: Da, dacă au durat vreo minute, cât e împușcături ?

Q: Dar pe urmă te-ai mai întors la groapă să vezi ?

A: Nu, eu nu m-am întors deloc la groapă, nu, nu m-am întors.

Q: Dar ne spuneai că unii dintre oameni s-au repezit la haine, a evreilor aceloră.

A: Așa, da. Eu am auzit, mi-au spus alții că au rămas vreo câteva oameni și îi dezbrăcau de haine.

Q: Asta înseamnă că mata tot știi din auzite.

A: Din auzite, da.

Q: Dar singur personal nu ai văzut așa ceva ?

A: Nu, eu am fugit, eu m-am speriat și am fugit.

Q: Dar cu averea la evreii ăștia ai voștri din sat ce s-a întâmplat ?

A: Cum ?

Q: Ce s-a întâmplat cu averea evreilor de la voi din sat ?

A: La asta nu pot să spun. Ce averea aveau ei ? Nu aveau nimic, numai o mașinică de cusut și atât.

Q: Și ce s-a întâmplat cu mașinica de cusut ?

A: Dar de unde pot să știu eu? La unul știu că i-a rămas mașinica de la jidanii aceia, că jidanul era croitor, cosea haine, și i-a rămas mașina la dânsul în ogradă, că ei la dâșii, jidanii nu aveau casa lor, trăiau la dâșii. Și omul acela s-a folosit de mașinica aceea, că de acum era el croitor în locul jidanului, iaca ce.

Q: Dar cum îl chema pe omul acela ?

A: Ha ?

Q: Cum îl chema pe omul acela ?

A: **Costea Guță**, familia Guță.

Q: În afară de evrei, atunci au mai omorât și pe alții sau numai pe evrei ?

A: Numai evreii atunci au mers.

Q: Mata nu știi dacă pe țigani ?

A: Cum ?

Q: Pe țigani atunci nu i-au strâns sau nu i-au omorât ?

A: Nu, nu, se auzea că îi ducea la Bug, dar de la noi nu i-au strâns.

Q: Și nu i-ați văzut niciodată ?

A: Nu, nu.

Q: Dar în afară de cazul acesta, mata ai mai văzut și alte cazuri când să-i ducă sau să-i strângă sau să-i omoare? Convoaie ?

A: Altceva nu am văzut de acum, eu până că era război, de acum până să se termine războiul, eram de 16 ani acum, iaca până ce voi ajunge eu la vârsta de armată a să se mântuie războiul și m-a prins și pe mine rândul și am trecut și eu în război. De acum în război am văzut multe, de

toate acolo, dar aici mai mult nu am văzut altceva. Când cu nemții au fost la noi în sat, atunci au distrus și casele, au luat și vitele la oameni, noi am fost scoși din sat, în pădure am trăit.

Q: De la voi din sat au rămas în viață și alți evrei în afară de Herșcu despre care ne-ai povestit sau numai el ?

A: Au mai rămas care au dovedit și au fugit, apoi au mai rămas, au mai tras înapoi prin Moldova pe aici.

Q: Deciăștia care s-au evacuat înainte de război, înainte de ce-au venit, ei numai au rămas.

A: Cum ?

Q: Dar deăștia din care au rămas în sat a rămas cineva în viață ?

A: Nu a rămas nimeni, toți au murit.

Q: Mata data trecută ne-ai spus că auzisei despre oameni din **Dumbrăvița**.

A: Da, așa am auzit. E un orașel ca, e un orașel așa, și acolo mulți jidani erau în, și piață mare se făcea acolo, și acum tot piață mare e acolo. Și acum am auzit că oamenii dintr-un sat de alături, din Dumbrăvița, au vrut să-i ucidă cu topoarele, cu bătele au vrut să îi ucidă pe jidani. Atât. Am auzit, dar nu am văzut.

Q: Dar din ce acesta s-a întâmplat, din ce sat ?

A: Tot în anul acela.

Q: Tot în anul acela, dar în ce sat, cum se numea satul ?

A: **Vlad**.

Q: Satul se numea Vlad ?

A: Da.

Q: Și mata ai auzit că oamenii din Dumbrăvița se duceau la Vlad ?

A: Da, da, da, da.

Q: Dar cine îți spunea asta ?

A: Cine spunea ? D'apoi cine, iaca, cum și acum se duc oamenii la piață acolo, mai spun, așa și atunci când spun ce pe acolo.

Q: Mata nu știi în afară, mi-au spus că pe țigani îi ducea la Bug, dar pe comuniști, atunci în [19]41, pe vremea aceea nu îi strângeau sau nu-i omorau ?

A: Dar pe atunci încă nu erau comuniști la noi, încoace s-au înmulțit comuniștii, dar pe atunci încă nu erau.

Q: Dar până la război la voi cuziști erau în sat ?

A: Până la război au fost **cuziști**, unul primar era, acolo erau mai multe partide, Partidul Cuzist, Partidul Liberal, Partidul Țărănist nu știu ce, un partid legionar era, și apoi era votare, vreo lună două era altul partid, al doilea lună alt partid, și de acum acesta care a fost primar din partea

cuziștilor, apoi i-au luat într-o noapte în [19]40 și s-au mântuit, cu tot cu copii, cu totul. Copiii, femeia au mai venit înapoi peste vreo câțiva ani, dar el nu, nu a mai venit.

Q: Dar cuziștii până la război cum se purtau cu evreii ?

A: Da, iaca asta tot mi-am adus aminte. Eram tot mititel și apoi veneau din partidul cuziștilor, când au urcat la putere, veneau cuziștii de la Hîrova cântând și veneau la primar care am spus că i-au ridicat cu tot cu copii. Dar jidanii stăteau ascunși prin beciuri, prin, ascunși, nu era nimeni, nu puteai găsi pe nimeni. Și apoi a ieșit acela de la putere, partidul acela, și a intrat altul și tot așa au jucat un timp partidele acelea.

Q: Dar de ce stăteau ascunși evreii ?

A: D'apoi dacă umbla să îi ucidă, cum să nu se ascundă ?

Q: Prin sat umblau să îi bată ?

A: Da, da.

Q: D'apoi erau numai cuziștii de la voi din sat sau erau și din alte sate ?

A: Apoi eu ți-am spus că veneau cântând, de pe la Hîrova, din parte asta, aici se adunau la primar.

Q: Și câte câți se adunau, cât de mulți cuziști puteau să se adune ?

A: Eu nu pot să mai spun câți se adunat, veneau o grupă de oameni, nu mai știu eu câți.

Q: Și mata ai văzut vreodată să îi bată pe cineva din evreii de la voi din sat ?

A: Nu am văzut, nu am văzut, numai atunci când veneau și se grămădeau ei, ce adunare aveau ei, apoi jidanii se ascundeau.

Q: Vă mulțumesc frumos.

(Interviul se continuă cu o deplasare la locul unde erau săpate tranșeele unde au fost împușcați evreii.)

Q: Spuneți-mi, vă rog, din care parte venea coloana cu evrei ?

A: Din partea asta.

Q: Din partea asta venea coloana. Și pe unde i-a dus încolo ?

A: Iaca pe aici și-au dat drumul și chiar pe aici i-au dat drumul.

Q: Dar tranșeul unde era ?

A: Iaca, pe unde a fost omul acela, pe aici, pe aici.

Q: Acolo, lângă iarbă acolo ?

A: Da, da, pe la iarba astalaltă, pe aici era.

Q: Dar mata ședeai ?

A: Eram așa la vreo 10 metri.

Q: Unde anume ?

A: Unde, iaca cum stau acum, iaca pe locul acesta.

Q: Pe locul acesta, da ?

A: Da, da. Și mai era mai mulți oameni acolo, și baba aceea din car de acolo a luat-o unul, care ți-am spus, în spinare și a adus-o aici și a trântit-o în tranșeu. Și eu când au început a trage, eu am șterpelit-o, peste deal m-am dus.

Q: Dar soldații unde stăteau ?

A: În partea asta.

Q: În partea asta ?

A: Tot în partea asta.

Q: Dar pe evrei când i-au adus deodată unde i-au lăsat ?

A: Cum? I-au vârat direct în tranșeu, iaca aici i-au vârat.

Q: Era pe unde să treacă sau așa le-au dat drumul ?

A: Drept așa, nu mai erau ei, drept de pe mal, ca de pe perete.

Q: Clar, am înțeles, mulțumesc mult.